

CZĘŚĆ I

**ZASADY
METODYCZNE**

Rozdział I

Struktura Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

1. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) jest klasyfikacją pięciopoziomową z jednym, dodatkowym poziomem pośrednim dla niektórych sekcji.
2. Poziom pierwszy (sekcja) dzieli ogólną zbiorowość na 17 grupowań rodzajów działalności, na które składają się czynności związane ze sobą z punktu widzenia tradycyjnie ukształtowanego, ogólnego podziału pracy. Poziom ten jest oznaczony kodem jednoliterowym.
3. Poziom pośredni (podsekcja) występuje tylko w sekcjach obejmujących działalność przemysłową, tj. w sekcji C "Górnictwo" (2 podsekcje) oraz w sekcji D "Przetwórstwo przemysłowe" (14 podsekcji). Poziom ten jest oznaczony kodem dwuliterowym.
4. Poziom drugi (dział) dzieli ogólną zbiorowość na 60 grupowań rodzajów działalności, na które składają się czynności według cech mających zasadnicze znaczenie zarówno przy określaniu stopnia podobieństwa, jak i przy rozpatrywaniu powiązań występujących w gospodarce narodowej (np. w tablicach przepływów międzygałęziowych). Poziom ten jest oznaczony dwucyfrowym kodem numerycznym.
5. Poziom trzeci (grupa) obejmuje 224 grupowania rodzajów działalności dające się wyodrębnić z punktu widzenia procesu produkcyjnego, przeznaczenia produkcji bądź też charakteru usługi lub charakteru odbiorcy tych usług. Poziom ten jest oznaczony trzycyfrowym kodem numerycznym.
6. Poziom czwarty (klasa) obejmuje 520 grupowania rodzajów działalności dające się wyodrębnić przede wszystkim z punktu widzenia specjalizacji procesu produkcyjnego, czy też działalności usługowej. Poziom ten jest oznaczony czterocyfrowym kodem numerycznym.
7. Poziom piąty (podklasa) obejmuje 683 grupowania, został wprowadzony konsekwentnie we wszystkich klasach w celu wyodrębnienia rodzajów działalności charakterystycznych dla polskiej gospodarki i będących przedmiotem obserwacji statystycznej. Poziom ten oznaczony jest pięcioletnim kodem alfanumerycznym, w którym cztery pierwsze znaki-cyfry oznaczają klasę, natomiast piąty znak -litera wyróżnia podklasy w ramach danej klasy. Podklasa odpowiadająca swym zakresem klasie (jedna podklasa w ramach danej klasy) oznaczona jest literą Z.
8. PKD została opracowana na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej Unii Europejskiej - NACE, wprowadzonej rozporządzeniami Rady Nr 3037/90 z dnia 9 października 1990r. (OJ Nr L 293 z 24.10.1990r), z późniejszymi zmianami wprowadzonymi rozporządzeniem Komisji Europejskiej Nr 761/93 z dnia 24 marca 1993r. (OJ Nr L 83 z 03.04.1993r.) oraz Nr 29/2002 z dnia 19 grudnia 2001r. (OJ Nr L 6 z 10.01.2002r.)

W związku z powyższym PKD zachowuje pełną spójność i porównywalność metodologiczną, pojęciową, zakresową i kodową z klasyfikacją NACE Rev.1.1

Rozdział II

Definicje działalności

9. Działalność ma miejsce wówczas, gdy czynniki takie jak: wyposażenie, siła robocza, technologia produkcji, sieci informacyjne lub produkty

są powiązane w celu wytworzenia określonego wyrobu lub wykonania usługi. Działalność charakteryzowana jest przez produkty wejściowe (wyroby lub usługi), proces technologiczny oraz przez produkty wyjściowe.

10. W praktyce większość jednostek produkcyjnych (podmiotów gospodarczych) prowadzi różne rodzaje działalności. W związku z tym, w celu zaklasyfikowania jednostki do danego poziomu (grupowania) klasyfikacji PKD, niezbędne jest określenie jej działalności przeważającej.
11. **Działalność przeważająca**, to ta działalność, która ma największy udział w wartości dodanej jednostki (podmiotu gospodarczego) określana metodą "góra - dół" (patrz rozdz. IV).
12. **Działalność drugorzędna** jest każdym innym (poza działalnością przeważającą) rodzajem działalności jednostki, która produkuje wyroby lub świadczy usługi dla strony trzeciej.
13. Działalności przeważające i drugorzędne są zazwyczaj realizowane przy wsparciu pewnej liczby **działalności pomocniczych**, takich jak: księgowanie, transport, magazynowanie, zaopatrzenie, promocja sprzedaży, konserwacje i naprawy itp. Tak więc działalności pomocnicze są to te działalności, które są realizowane po to, by wspierać podstawową działalność produkcyjną jednostki przez dostarczanie nietrwałych wyrobów lub usług, wykorzystywanych przez tę jednostkę.
14. Jeżeli jednak działalności przeważające i drugorzędne oraz związane z nimi działalności pomocnicze są realizowane w różnych obszarach terytorialnych, może być wskazane zebranie oddzielnej informacji o tych jednostkach w odniesieniu do tych kategorii danych, które należy klasyfikować w oparciu o kryteria geograficzne.
15. **Do działalności pomocniczej nie należy zaliczać:**
 - a) produkcji wyrobów i świadczenia usług, które są częścią inwestycji, np. robót budowlanych na własny rachunek, które są klasyfikowane osobno, w budownictwie, jeśli dane dotyczące tej produkcji są dostępne;
 - b) produkcji, która jest sprzedawana na wolnym rynku;
 - c) produkcji wyrobów, które następnie stają się integralną częścią efektu działalności przeważającej lub drugorzędnej, np. produkcja pudeł przez dział przedsiębiorstwa w celu pakowania wyrobów produkowanych przez przedsiębiorstwo;
 - d) wytwarzania energii (w elektrowni lub kotłowni), nawet jeśli całość produktu jest zużywana przez zakład macierzysty;
 - e) zakupu wyrobów do dalszej sprzedaży w niezmienionym stanie;
 - f) działalności badawczo - rozwojowej, ponieważ nie jest ona wykonywaniem usług, które byłyby wykorzystywane w bieżącej produkcji.
16. We wszystkich tych przypadkach, gdzie dostępne są oddzielne dane dla działalności przeważającej, drugorzędnej i pomocniczej, należy wyróżnić oddzielne jednostki klasyfikacyjne, które powinny być uważane za Jednostki Rodzaju Działalności i klasyfikowane zgodnie z prowadzoną przez nie działalnością.

Rozdział III Jednostki statystyczne

17. Rodzaj jednostki klasyfikacyjnej przyjmowanej w planowaniu i statystyce ma istotne znaczenie dla wartości poznawczej danych liczbowych, decyduje on bowiem o:
- możliwości przyjęcia większej lub mniejszej szczegółowości grupowań (sięgającej, np. do podklas, klas, grup lub tylko działów i sekcji),
 - stopniu jednorodności uzyskanych grupowań z punktu widzenia przedmiotu działalności,
 - zakresie informacji jakie można zestawić w wyniku grupowania danych uwzględniając stopień szczegółowości ewidencji prowadzonej przez jednostki,
 - możliwości uzyskania informacji w układzie terytorialnym.
18. Proces produkcji jest obserwowany i analizowany przy pomocy jednostek statystycznych.
19. Przez **jednostkę statystyczną** rozumie się jednostkę, która jest zdefiniowana w sposób pozwalający na jej rozpoznanie i zidentyfikowanie. Definicje jednostek statystycznych mogą się odnosić do jednostek faktycznych: (osób prawnych lub fizycznych) lub jednostek teoretycznych (np. osób w przypadku jednostek jednorodnej produkcji).
20. W celu zapewnienia międzynarodowej porównywalności danych przyjęte w klasyfikacji PKD definicje jednostek statystycznych są spójne z definicjami jednostek statystycznych stosowanymi na poziomie europejskim i światowym (zawarte we wstępie do Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Działalności Społeczno- Gospodarczych ONZ (ISIC) Rev.3.1 oraz dokumentach Systemu Rachunków Narodowych ONZ (SNA)).
21. Co najmniej trzy kryteria muszą być brane pod uwagę przy określaniu jednostki statystycznej, tj.:
- prawne, finansowe lub organizacyjne,
 - geograficzne,
 - działalności.
- Wzajemna relatywna ważność wymienionych kryteriów zależy od rodzaju jednostki organizacyjnej.
22. Dla zdefiniowania jednostek, które dają się rozróżnić i zidentyfikować w gospodarce, należy zastosować kryteria prawne lub instytucjonalne. W celu zdefiniowania niektórych typów jednostek, należy ponadto zastosować także kryteria rachunkowe lub finansowe.
- a) Jednostki prawne obejmują:
- osoby prawne, których istnienie jest uznane przez prawo, niezależnie od osób indywidualnych lub instytucji, które mogłyby być ich właścicielami lub ich członkami,
 - osoby fizyczne, które są uznawane przez prawo i mogą działać w swoim własnym imieniu.
- b) Jednostki prawne zawsze tworzą bazę prawną dla jednostek statystycznych, zwanych jako „przedsiębiorstwa”.
23. Jednostka może być zidentyfikowana wg. kryteriów geograficznych. Dokonuje się rozróżnienia pomiędzy obszarami: lokalnym, regionalnym, krajowym, wspólnotowym i światowym.
- a) Poziomy regionalne i lokalne są definiowane przez nomenklaturę jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NTS), w których wyróżniono pięć poziomów (1,2,3 - poziomy regionalne; 4,5 - poziomy lokalne).
- b) Jednostki są definiowane w ten sposób aby umożliwić przede wszystkim określenie i wyróżnienie danych dla każdego kraju.

- c) Reguły dotyczące kryteriów geograficznych muszą umożliwiać konsolidację oraz unikanie podwójnego liczenia i pomijania danych.

24. Kryteria działalności są opisane wyczerpująco w Rozdziale II. Działalność właściwa dla danej jednostki jest określona przez kod poziomu (grupowania) PKD. Jeśli jeden rodzaj aktywności stanowi więcej niż 50% odpowiedniej wielkości, fakt ten determinuje klasyfikację jednostki. We wszystkich innych przypadkach należy analizować reguły klasyfikacji poczynając od najwyższego poziomu klasyfikacji. Metodyka jest opisana i zilustrowana szczegółowo w Rozdziale IV Zasad Metodycznych.

Każda jednostka klasyfikacyjna jest zaliczana na podstawie przedmiotu jej działalności tylko do jednej podklasy, co jednocześnie oznacza jej przynależność do określonej klasy, grupy, działu i sekcji.

25. Dla potrzeb statystycznych stosuje się następujące rodzaje jednostek:
- Podmiot gospodarki narodowej (jednostka prawna),
 - Przedsiębiorstwo (P),
 - Jednostka Instytucjonalna (JI),
 - Grupa Przedsiębiorstw (GP),
 - Jednostka Rodzaju Działalności (JRD),
 - Jednostka Jednorodnej Produkcji (JJP),
 - Jednostka Lokalna (JL),
 - Jednostka Lokalna Rodzaju Działalności (JLRD),
 - Jednostka Lokalna Jednorodnej Produkcji (JLJP).

26. Stosownie do art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. Nr 88, poz. 439, z 1996 r. Nr 156, poz. 775, z 1997 r. Nr 88, poz. 554 i Nr 121, poz. 769, z 1998 r. Nr 99, poz. 632 i Nr 106, poz. 668 oraz z 2001 r. Nr 100, poz. 1080), **podmiotem gospodarki narodowej jest osoba prawna, jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.**

Podmioty gospodarki narodowej organizują swoją działalność jako:

- przedsiębiorcy w formie przedsiębiorstwa w rozumieniu art.55¹ Kodeksu cywilnego,
- podmioty nie będące przedsiębiorcami, których działalność polega na obsłudze spraw odrębnych społeczności lub całego społeczeństwa - w formie stowarzyszeń, związków, wspólnot, reprezentacji zawodowych, jednostek budżetowych itp.

Pojęcie podmiotu gospodarki narodowej używane w polskim prawie odpowiada używanemu w metodologii europejskich rejestrów o podmiotach - pojęciu „legal unit”.

27. **Przedsiębiorstwo** jest to jednostka organizacyjna produkująca wyroby lub świadcząca usługi, która osiąga korzyści z pewnego stopnia samodzielności w podejmowaniu decyzji, zwłaszcza w zakresie alokacji swoich bieżących zasobów. Przedsiębiorstwo prowadzi jedną lub kilka rodzajów działalności w jednym lub kilku miejscach. Wiele jednostek prawnych istniejących samodzielnie dla celów administracyjnych (mogą one nie zatrudniać ludzi) objętych jest tą właśnie kategorią. Przedsiębiorstwo jest tworzone przez jednostkę prawną lub grupę jednostek prawnych.

Każde przedsiębiorstwo powinno mieć przynajmniej jedną jednostkę lokalną rodzaju działalności (JLRD).

28. **Jednostka Instytucjonalna** jest to elementarne centrum podejmowania decyzji gospodarczych, charakteryzujące się jednolitym systemem rachunkowości i autonomią w podejmowaniu decyzji związanych ze

spełnianiem jego podstawowych funkcji. Jednostka jest uważana za tworzącą Jednostkę Instytucjonalną jeśli ma samodzielność w podejmowaniu decyzji związanych z jej podstawowymi funkcjami i utrzymuje kompletny zestaw kont (rachunków).

- Aby można było powiedzieć, że Jednostka utrzymuje kompletny zestaw kont (rachunków), musi ona przechowywać zarówno zapisy rachunkowości, obejmujące wszystkie jej transakcje gospodarcze i finansowe, przeprowadzane w okresie rozrachunkowym, jak i bilans aktywów i pasywów.
- Aby można było powiedzieć o jednostce, że ma samodzielność podejmowania decyzji z punktu widzenia jej podstawowych funkcji, jednostka musi być odpowiedzialna i zdolna do rozliczania się z decyzji i akcji, które podejmuje.

29. W sektorze przedsiębiorstw typu korporacji, przedsiębiorstwo odpowiada Jednostce Instytucjonalnej, stosowanej w Europejskim Systemie Zintegrowanych Rachunków Narodowych (ESA) i Systemie Rachunków Narodowych (SRN). Podobne jednostki istnieją także w sektorach: ogólnorządowym i prywatnych instytucji nienastawionych na przynoszenie dochodu (non-profit). Jednostka Instytucjonalna w sektorze gospodarstw domowych obejmuje wszelkie rodzaje działalności w gospodarstwach domowych, podczas gdy określenie „Przedsiębiorstwo” jest zarezerwowane wyłącznie dla ich działalności produkcyjnych.

30. Za Jednostki Instytucjonalne, chociaż nie spełniają kryteriów, można uznać również:

- a) gospodarstwa domowe, nawet jeśli nie prowadzą kompletnej rachunkowości,
- b) jednostki, które nie prowadzą kompletnego zestawu kont (rachunków). Są one powiązane z Jednostkami Instytucjonalnymi, w których rachunkowość i konta są łączone z innymi w jedną całość,
- c) jednostki, które utrzymując kompletny zestaw kont, nie mają samodzielności decyzyjnej w realizacji swych podstawowych funkcji. Są one połączone z jednostkami kontrolującymi je,
- d) jednostki, które odpowiadają definicji Jednostki Instytucjonalnej, jeśli nie publikują one swoich sprawozdań finansowych,
- e) jednostki, które stanowią część grupy przedsiębiorstw i utrzymują kompletny zestaw kont są uważane za jednostki instytucjonalne, nawet jeśli część ich samodzielności decyzyjnej została podporządkowana faktycznie lub zgodnie z aktem prawnym, organowi centralnemu, odpowiedzialnemu za generalne (ogólne) zarządzanie grupą. Firma holdingowa, jest uważana za jednostkę instytucjonalną w odróżnieniu od jednostek, które kontroluje.

31. Niżej wymienione jednostki są uważane za Jednostki Instytucjonalne:

- jednostki, które dysponują kompletnym bilansem rachunków i samodzielnością decyzji:
 - a) prywatne i publiczne spółki i towarzystwa; publiczne korporacje,
 - b) spółdzielnie lub spółki, uznawane za niezależne jednostki prawne,
 - c) przedsiębiorstwa publiczne, które na mocy specjalnych aktów prawnych są uważane za oddzielne jednostki prawne,
 - d) instytucje nienastawione na przynoszenie dochodu uznane za niezależne jednostki prawne,
 - e) agencje rządowe,
- jednostki, które mają kompletny bilans rachunków i które umownie są uważane za samodzielne pod względem decyzyjnym, tj.:

- przedsiębiorstwa typu quasi - korporacje; jednostki o wyłącznej własności; spółki i przedsiębiorstwa publiczne, inne niż określone w lit. a-c, w stopniu, w jakim ich postępowanie w sprawach gospodarczych i finansowych może być oddzielone od postępowania właścicieli i przypomina postępowanie przedsiębiorstw typu korporacji,
- jednostki, które niekoniecznie utrzymują kompletny bilans rachunków, ale które umownie uważane są za niezależne pod względem decyzyjnym, tj. gospodarstwa domowe.
32. **Grupa przedsiębiorstw (GP)** to stowarzyszenie przedsiębiorstw, powiązanych poprzez więzi prawne lub finansowe. Grupa Przedsiębiorstw może mieć więcej niż jedno centrum decyzyjne, zwłaszcza w odniesieniu do strategii produkcji, sprzedaży, zysków itp. Może też centralizować pewne aspekty zarządzania finansami i opodatkowania. Tworzy całość gospodarczą, upoważnioną do dokonywania wyborów, zwłaszcza dotyczących jednostek, które obejmuje.
33. W pewnych przypadkach uzasadnione jest grupowanie przedsiębiorstw o wzajemnych silnych powiązaniach. Koncepcja grupy przedsiębiorstw stosowana tutaj wywodzi się z koncepcji grupy rozrachunkowej, zgodnie z definicją Siódmej Dyrektywy Rady/83/349/EEC z dnia 13 lipca 1983 r., która zakłada, że grupa istnieje tam, gdzie inne przedsiębiorstwo ma lub kontroluje 20% kapitału lub głosów ważnych.
34. Definicja wg. swego obecnego brzmienia nie jest odpowiednia do celów analizy statystycznej, ponieważ grupy rozrachunkowe nie stanowią wzajemnie wykluczających się dodatkowych grup przedsiębiorstw. Jednostka statystyczna znana jako „grupa przedsiębiorstw” oparta na koncepcji „grupy rozrachunkowej” musi być definiowana przy wykorzystaniu następujących zasad uzupełniających:
- a) „Grupy rozrachunkowe” mają być brane pod uwagę na najwyższym poziomie powiązań („głowa” grupy),
 - b) należy uwzględnić jednostki typu „grupa przedsiębiorstw”, których księgowość jest w pełni zintegrowana z księgowością firmy, z którą jednostka jest powiązana,
 - c) należy dodać jednostki kontrolowane na zasadzie wielkości, których księgowość nie podlega ogólnej konsolidacji na mocy jednego z kryteriów dopuszczonych przez Siódmą Dyrektywę Rady/83/349/EEC z dnia 13 lipca 1983 r., tzn. różnicy w typie działalności lub małej wielkości w relacji do innych,
 - d) należy pominąć relacje okresowe, trwające krócej niż rok.
35. Grupa przedsiębiorstw jest często związana różnymi typami relacji, takich jak własność, udział większościowy, zarząd itp. Często są to złożone relacje sieciowe lub wynikające z szeroko rozumianego zakresu działalności.
36. Zawsze należy próbować rozróżnić jednostki danej grupy, które są „przedsiębiorstwami niefinansowymi” i te które muszą być klasyfikowane jako instytucje finansowe przy czym wśród tych ostatnich należy rozróżniać „instytucje kredytowe” i „przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe”. Niektóre grupy przedsiębiorstw obejmują swym zasięgiem cały świat, ale wymagają analizy terytorialnej (w odniesieniu do terytorium Wspólnoty i do terytorium każdego z krajów).
37. Jednostka typu „Grupa przedsiębiorstw” jest szczególnie użyteczna przy analizach finansowych i badaniu strategii firm. Jest ona jednak zbyt zmienna i niestabilna aby mogła być uznana za centralną jednostkę dla celów obserwacji i analizy jaką jest przedsiębiorstwo.

38. Dla podjęcia analizy wg. regionu lub działalności, często jest konieczne odniesienie do jednostek mniejszych od przedsiębiorstwa. Do tego celu mogą być stosowane trzy rodzaje jednostek: Jednostka Rodzaju Działalności - JRD, Jednostka Lokalna i Lokalna Jednostka Rodzaju Działalności - LJRD.
39. **Jednostka Rodzaju Działalności (JRD)** grupuje wszystkie części przedsiębiorstwa, które mają swój udział w realizacji działalności na poziomie podklasy PKD i odpowiada jednej lub większej liczbie działów operacyjnej działalności przedsiębiorstwa. System informacyjny przedsiębiorstwa musi być w stanie określić ew. obliczyć dla każdej jednostki JRD, przynajmniej: wartość produkcji, zużycie pośrednie, koszt siły roboczej, nadwyżki zdolności przerobowych, zatrudnienie, wielkość inwestycji brutto.
40. Zadaniem systemu informacyjnego przedsiębiorstwa jest poprawa jednolitości wyników badań statystycznych w układzie działalności i osiągnięcie w ten sposób porównywalności wyników, ponieważ na poziomie przedsiębiorstwa można zaobserwować różne typy integracji poziomej i pionowej, zarówno w skali kraju, jak i w skali międzynarodowej. Należy jednak zauważyć, że jednostka, która prowadzi jedynie działalności pomocnicze dla przedsiębiorstwa, do którego należy, nie jest i nie może być uważana za oddzielną JRD.
41. Wszelkie koszty działalności pomocniczej przedsiębiorstwa muszą być przypisane do działalności podstawowej lub ubocznej, a więc do jednostek JRD, będących przedmiotem obserwacji w ramach przedsiębiorstwa.
42. **Jednostka Lokalna (JL)** to przedsiębiorstwo, lub jego część (np. warsztat, fabryka, magazyn, biuro, kopalnia lub garaż) zlokalizowana w miejscu dającym się geograficznie określić. W tym miejscu lub z tego miejsca prowadzona jest działalność gospodarcza, w której poza pewnymi wyjątkami, zaangażowana jest jedna lub wiele osób (nawet na niepełny etat), pracujących dla tego samego przedsiębiorstwa.
43. Tak więc dwie jednostki, należące do tego samego przedsiębiorstwa, ale o dwu różnych lokalizacjach, muszą być uważane za dwie jednostki lokalne. Gdy jedna jednostka lokalna jest położona na granicy obszarów administracyjnych, zwyczajowo przyjmuje się adres pocztowy jako czynnik decydujący.
44. **Jednostka Lokalna Rodzaju Działalności (JLRD)** jest częścią JRD, związaną z jednostką lokalną.
45. Każda jednostka rodzaju działalności (JRD) musi mieć przynajmniej jedną jednostkę lokalną rodzaju działalności (JLRD).
46. **Jednostka Jednorodnej Produkcji (JJP)** charakteryzuje się jedną działalnością, którą można określić przez jej jednorodne czynniki wejścia (surowce itp.), proces produkcyjny i produkty wyjścia. Produkty wejściowe i wyjściowe są rozróżnialne poprzez swe parametry fizyczne i stopień przetworzenia oraz zastosowaną technologię produkcji, w odniesieniu do klasyfikacji produktów. Jednostka jednorodnej produkcji może odpowiadać jednostce instytucjonalnej lub jej części, z drugiej strony, nigdy nie może ona należeć do dwu różnych jednostek instytucjonalnych.
47. **Jednostka Lokalna Jednorodnej Produkcji (JLJP)** jest częścią jednostki jednorodnej produkcji, odpowiadającą jednostce lokalnej.

48. Relacje między różnymi typami jednostek statystycznych ilustruje poniższa tabela:

	Jedna lub więcej lokalizacji	Pojedyncza lokalizacja
Jedna lub więcej działalności	Przedsiębiorstwo Jednostka instytucjonalna	Jednostka Lokalna
Tylko jedna działalność	JRD - Jednostka Rodzaju Działalności JJP - Jednostka Jednorodnej Produkcji	JLRD - Jednostka Lokalna Rodzaju Działalności JLJP - Jednostka Lokalna Jednorodnej Produkcji

Rozdział IV

Zasady klasyfikowania jednostek statystycznych

PODSTAWOWE ZASADY KLASYFIKACJI

49. Jednostki powinny być klasyfikowane w grupowaniu, które najlepiej opisuje ich działalność uwzględniając środki produkcji oraz proces wytwarzania.
50. **Wartość dodana** - jest podstawowym pojęciem służącym zaklasyfikowaniu danej jednostki wg działalności gospodarczej. Ponieważ wartość dodana stanowi różnicę pomiędzy produkcją a zużyciem pośrednim, jest ona miernikiem dodatkowym udziału każdej jednostki gospodarczej w Produkcie Krajowym Brutto (PKB). Pojęciem stałej ewaluacji jest wartość dodana brutto po cenach bazowych. Stanowi ona różnicę pomiędzy produkcją po cenach bazowych a zużyciem pośrednim po cenach nabycia. Wartość dodana po cenach bazowych obejmuje więc pozostałe opłaty związane z produkcją, wynagrodzeniem netto pracowników, zużyciem kapitału trwałego (zakładowego) i nadwyżką eksportu sald księgowych.
51. PKD definiuje działalności gospodarcze. Jednostka może wykonywać jedną lub wiele działalności gospodarczych umiejscowionych w jednym lub wielu grupowaniach PKD. Jednostki klasyfikowane są wg ich działalności podstawowej. Działalnością podstawową jest działalność posiadająca swój największy udział w wartości dodanej w cenach bazowych danej jednostki.
52. W przypadku gdy, na poziomie klasy, jednostka wykonuje tylko jeden rodzaj działalności, klasyfikuje się ją w grupowaniu PKD obejmującym tę działalność. Natomiast, jeżeli jednostka wykonuje, na poziomie klasy, więcej niż jedną działalność, ale wszystkie one mieszczą się w ramach tego samego grupowania PKD, zaklasyfikowanie tej jednostki określone jest przez grupowanie PKD obejmujące te działalności w całości.
53. Jeżeli jednostka wykonuje, na poziomie klasy, działalności zawarte w różnych grupowaniach PKD, należy przeanalizować pewne zasady w celu określenia działalności podstawowej. W przypadku, gdy, na poziomie klasy, działalność stanowi ponad 50% wartości dodanej, zaklasyfikowanie jednostki jest określone przez tę działalność.
54. Jeżeli jednostka wykonuje działalności zawarte tylko w dwóch różnych grupowaniach PKD, jedno z grupowań będzie zawsze obejmowało ponad 50%

wartości dodanej, z wyłączeniem skrajnego i mało prawdopodobnego przypadku, gdy dwie działalności zawarte w różnych grupowaniach PKD będą obejmowały po 50%.

55. W przypadku bardziej złożonym, gdzie jednostka wykonuje więcej niż dwie działalności ujęte w więcej niż dwóch różnych grupowaniach PKD i gdy żadne z grupowań nie stanowi 50% wartości dodanej, jednostkę tę należy zaklasyfikować przy zastosowaniu metody „góra-dół”.

Identyfikacja działalności głównej jednostki statystycznej przy użyciu metody "góra - dół"

56. Metoda „góra - dół” oparta jest na zasadzie hierarchicznej, co oznacza, że zaklasyfikowanie danego podmiotu na najniższym poziomie klasyfikacyjnym (tj. podklasy) powinno być spójne z zaklasyfikowaniem tej jednostki na wyższych poziomach.
- W związku z tym należy najpierw zidentyfikować poziom najwyższy i następnie kolejne poziomy klasyfikacyjne, w sposób następujący:
- należy określić sekcję PKD, która ma najwyższy udział wartości dodanej. W przypadku braku możliwości obliczenia wartości dodanej w okresie ostatnich 12 miesięcy, należy określić inny właściwy miernik,
 - w ramach tej sekcji należy określić podsekcję/dział, która/y ma największy udział liczony według wartości dodanej,
 - w ramach tej podsekcji czy działu należy określić grupę PKD, która ma największy udział liczony według wartości dodanej,
 - w ramach tej grupy należy określić klasę PKD, która ma największy udział liczony według wartości dodanej,
 - w ramach tej klasy należy określić podklasę PKD, która ma największy udział liczony według wartości dodanej. Jeżeli podklasa odpowiada swym zakresem klasie (oznaczona jest literą Z), wówczas działalność podstawowa określana jest na poziomie klasy.

Przykład:

Podmiot deklaruje wykonywanie następujących działalności:

sekcja	Podsekcja	Klasa	Opis klasy	Udział w wartości dodanej
D	DJ	28.71	Produkcja pojemników metalowych	7%
	DK	29.31	Produkcja ciągników rolniczych	8%
		29.41	Produkcja narzędzi ręcznych mechanicznych	3%
		29.53	Produkcja maszyn stosowanych w przetwórstwie żywności, tytoniu i w produkcji napojów	21%
		29.55	Produkcja maszyn dla przemysłu papierniczego	8%
DM	34.30	Produkcja części i akcesoriów do pojazdów samochodowych i ich silników	5%	
G		51.14	Działalność agentów zajmujących się sprzedażą maszyn, urządzeń przemysłowych, statków i samolotów	7%

	51.88	Sprzedaż hurtowa maszyn i urządzeń rolniczych, włączając sprzedaż ciągników	28%
K	74.20	Działalność w zakresie architektury, inżynierii	13%

Etap 1: Identyfikacja Sekcji

Sekcja	Opis	Udział w wartości dodanej
D	Przetwórstwo przemysłowe	52%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	35%
K	Obsługa nieruchomości, nauka, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	13%

Etap 2: Identyfikacja Podsekcji:

Podsekcja	Opis	Udział w wartości dodanej
DJ	Produkcja metali i wyrobów z metali	7%
DK	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	40%
DM	Produkcja sprzętu transportowego	5%

Etap 3: Identyfikacja Działu:

Dział	Opis	Udział w wartości dodanej
29	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	40%

Etap 4: Identyfikacja Grupy:

Grupa	Opis	Udział w wartości dodanej
29.3	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	8%
29.4	Produkcja obrabiarek i narzędzi mechanicznych	3%
29.5	Produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia	29%

Etap 5: Identyfikacja Klasy:

Klasa	Opis	Udział w wartości dodanej
29.53	Produkcja maszyn stosowanych w przetwórstwie żywności, tytoniu i w produkcji napojów	21%
29.55	Produkcja maszyn dla przemysłu papierniczego	8%

Działalność główna mieści się więc w zakresie klasy 29.53 "Produkcja maszyn stosowanych w przetwórstwie żywności, tytoniu i w produkcji napojów", chociaż najwyższy udział wartości dodanej przypada na klasę 51.88 "Sprzedaż hurtowa maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych, włączając sprzedaż ciągników".

Jeżeli dokonano by ustalenia działalności podstawowej bezpośrednio na poziomie klasy posiadającej największy udział wartości dodanej (z pominięciem wyższych poziomów), wówczas przedsiębiorstwo będące przedmiotem analizy, zostałoby nieprawidłowo sklasyfikowane poza sferą produkcji.

Pozostałe, wymienione w omawianym przykładzie działalności, są działalnościami drugorzędnyymi.

Etap 6: Identyfikacja podklasy:

Jeśli klasa jest równa podklasie to nie realizuje się etapu 6. W przypadku podziału klasy na podklasy - w ramach klasy należy określić podklasę PKD, która ma największy udział liczony według wybranego miernika.

Działalność główna omawianego przykładowego podmiotu gospodarczego mieści się w zakresie podklasy 29.53.Z "Produkcja maszyn stosowanych w przetwórstwie żywności, tytoniu i w produkcji napojów".

57. Metoda „góra - dół” uwzględnia zasadę, wg której zaklasyfikowanie na poziomach niższych jest zgodne z działalnością podstawową jednostki określoną na poziomach wyższych klasyfikacji. Metoda ta może być również stosowana w przypadkach bardziej prostych, gdy jednostka wykonuje tylko jedną lub dwie działalności. Jednakże wówczas zaklasyfikowanie działalności jest określane w sposób bezpośredni, bez dokładnego postępowania wg metody „góra-dół”. Na niższych poziomach klasyfikacji, udział wartości dodanej grupowania PKD otrzymanego dzięki metodzie góra - dół, nie zawsze musi stanowić 50% całkowitej wartości dodanej danej jednostki. Taki przypadek będzie miał miejsce w miarę przechodzenia od poziomów wyższych do poziomów niższych struktury hierarchicznej klasyfikacji PKD. Teoretycznie, jest również możliwe, że na najwyższym poziomie hierarchicznym PKD, żadne z grupowań nie będzie stanowić więcej niż 50% wartości dodanej danej jednostki.

58. W zasadzie metoda „góra - dół” pozwala określić działalność podstawową do najniższego poziomu klasyfikacji. W praktyce metodę tę wystarczy stosować do poziomu, który jest potrzebny, w zależności od zastosowania. Może to być np. poziom działu, czy grupy. Rozporządzenie wprowadzające NACE Rev.1.1 nie narzuca konieczności stosowania konkretnego poziomu hierarchicznego.

Kryteria zastępcze

59. Aby określić działalność główną jednostki, należy znać udziały procentowe wartości dodanej dotyczące działalności umiejscowionych w różnych grupowaniach. Jednakże, w praktyce często nie jest możliwe otrzymanie informacji nt. wartości dodanej poszczególnych wykonywanych działalności i w tym przypadku należy wesprzeć się kryteriami zastępczymi. Kryteria te mogą być następujące:

- Kryteria zastępcze oparte na produkcji:
 - produkcja brutto jednostki, która jest przypisywana do wyrobów lub usług związanych z każdym rodzajem działalności,
 - wartość sprzedaży grup produktów pochodzących z tych działalności.
- Kryteria zastępcze oparte na środkach produkcji:
 - wynagrodzenie (w tym pensja) przypisywane do różnych rodzajów działalności,

- zatrudnienie w ramach poszczególnych działalności, zgodnie z udziałem liczby zatrudnionych w różnych działalnościach danej jednostki.

Powyższe kryteria powinny być stosowane w zastępstwie danych dotyczących wartości dodanej, w przypadku gdy nie jest ona znana. Należy je stosować w taki sposób, aby uzyskać jak najlepsze wyniki, które byłyby zbliżone do wyników uzyskanych na podstawie wartości dodanej. Stosowanie kryteriów zastępczych nie zmienia procedury pozwalającej określić wartość podstawową, ani zasad metody góra-dół. Kryteria te służą tylko aproksymacji wartości dodanej.

Stosowanie wprost w/w kryteriów zastępczych może jednak czasem doprowadzić do popełnienia błędu. Taka sytuacja będzie miała miejsce, gdy struktura kryteriów zastępczych nie będzie proporcjonalna do wartości dodanej (która jest nieznana).

Problemy związane ze stosowaniem kryteriów zastępczych opartych na produkcji.

60. Stosując kryterium sprzedaży (obroty), w niektórych przypadkach można stwierdzić, że nie istnieje związek proporcjonalności pomiędzy obrotami i wartością dodaną. Najczęściej udział obrotów w wartości dodanej jest o wiele mniej istotny w przypadku działalności handlowej niż działalności produkcyjnej. Innym przykładem mogą być obroty spedytorów lub zwykłych przedsiębiorców. Ponadto, również w ramach sektora produkcji, stosunek sprzedaży do wartości dodanej z nią związanej, może być różny pomiędzy działalnościami i w ramach samych działalności. W niektórych przypadkach obroty nie mają żadnego znaczenia lub nie istnieją (np. działalność pośrednictwa finansowego lub ubezpieczenia). Podobna sytuacja może mieć miejsce w przypadku stosowania produkcji brutto jako kryterium zastępczego.
61. Wiele jednostek wykonuje jednocześnie działalność komercyjną i niekomercyjną. W tym przypadku, obroty handlowe są nieodpowiednim wskaźnikiem udziału nieznanej wartości dodanej działalności handlowej. Lepszym wskaźnikiem jest marża handlowa (różnica między wielkością obrotów przypadających na handel i sprzedaż wyrobów przeznaczonych do ponownej sprzedaży, skorygowanych o zmiany zapasów). Jednakże marża handlowa może się zmieniać w ramach tego samego handlu hurtowego i detalicznego, jak również pomiędzy różnymi działalnościami handlowymi. Ponadto, należy mieć na uwadze zasady klasyfikowania specyficznego dla handlu detalicznego, o którym mowa w dalszej części zasad.

Problemy związane ze stosowaniem kryteriów zastępczych opartych na środkach produkcji

62. Podobne środki ostrożności należy podjąć w przypadku stosowania kryteriów zastępczych opartych na środkach produkcji. Proporcjonalność pomiędzy wynagrodzeniem pracowników czy wielkością zatrudnienia i wartością dodaną nie jest zapewniona, jeżeli kapitałochłonność różnych działalności jest odmienna. Duża kapitałochłonność pociąga za sobą zazwyczaj większą amortyzację i mniejszy udział płac w wartości dodanej. Kapitałochłonność jest zmienna pomiędzy różnymi działalnościami gospodarczymi, nawet w ramach tej samej klasy PKD. Będzie ona prawdopodobnie mniejsza np. dla gromadzenia odpadów niż dla ich spalania, ale obie te działalności przynależą do tej samej klasy PKD: 90.02.
63. Wyodrębnione zakłady (w tym również zarządy) przedsiębiorstw wielozakładowych należy klasyfikować zgodnie z rodzajem ich własnej

działalności, niezależnie od kategorii zaklasyfikowania działalności jednostki macierzystej.

64. Jednostki będące w budowie lub nowo uruchamiane należy klasyfikować stosownie do projektowanego (przewidywanego) głównego rodzaju działalności.

SPECYFICZNE ZASADY KLASYFIKOWANIA

65. Podstawowe zasady określające działalność podstawową jednostki statystycznej zostały przedstawione powyżej. Istnieją jednak pewne procesy, zjawiska gospodarcze i ekonomiczne, które powinny być bardziej precyzyjnie zdefiniowane w celu zapewnienia jednolitego traktowania jednostek statystycznych. Definicje te przedstawione zostały w dalszej części niniejszego rozdziału.

Integracja pionowa

66. Integracja pionowa występuje wtedy, gdy w ramach tego samego przedsiębiorstwa realizowane są kolejno różne etapy procesu produkcji i gdy wynik jednego etapu procesu jest początkiem następnego etapu. Przykładowo: ścinanie drzew połączone z cięciem drewna, wydobywanie gliny połączone z cegielnią, produkcja włókien syntetycznych związana z produkcją tkanin włókienniczych.
67. Jednostka z pionowo zintegrowanym łańcuchem działalności powinna generalnie być zaklasyfikowana według działalności, która w największym stopniu uczestniczy w wytworzonej wartości dodanej. Jednakże z przyczyn praktycznych związanych z dostępnością danych, często produkcja końcowa określa miejsce zaklasyfikowania.

Integracja pozioma

68. Opisane w pkt.68 zasady stosuje się również w specyficznych przypadkach jednostek zintegrowanych poziomo tzn. gdy kilka rodzajów działalności jest równolegle wykonywanych przy użyciu tych samych środków produkcji a podział na odrębne jednostki statystyczne nie może być dokonany, np. produkcja piekarnicza połączona z wytwarzaniem wyrobów cukierniczych.

Działalność podwykonawcza

69. Jednostki wykonujące działalność podwykonawczą, klasyfikuje się tak samo jak jednostki produkujące takie same wyroby lub świadczące takie same usługi na własny rachunek. Istnieją dwa główne rodzaje takich jednostek:
- a) **Jednostki, w których praca oparta jest na planach**, gdzie zleceniodawca dostarcza podwykonawcy wszelkie plany techniczno-konstrukcyjne w celu wytworzenia produktu, który zamówił. Ta sytuacja występuje najczęściej w sektorze metalowym np. działalność kuźni, cięcie, wytlaczanie, odlewanie;
 - b) **Jednostki wykonujące pracę na zamówienie**, gdzie zleceniodawca powierza swój materiał. Przedmiotem poddawany obróbce może być w tym przypadku wszystko, od surowca do wykonanej mechanicznie części maszyny. Może to być obróbka metali (np. chromowanie), przygotowanie owoców do puszkowania itp.

Jednostki organizujące wytwarzanie

70. Jednostki organizujące wytwarzanie są to jednostki, które pod swoją własną nazwą sprzedają wyroby lub usługi, wykonane przez podwykonawców. Jednostki te klasyfikuje się w sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego), **poza przypadkiem, gdy są one właścicielami praw do wyrobu i pomysłu (projektu).** Wówczas są one klasyfikowane tak, jak gdyby same produkowały te wyroby.

Roboty instalacyjne i montażowe na miejscu przeznaczenia

71. Jednostki, które wykonują przede wszystkim roboty instalacyjne lub montażowe wszelkiego rodzaju obiektów, włączając wyposażenie i sprzęt, niezbędny dla funkcjonowania budynków, są klasyfikowane w budownictwie w dziale 45 Budownictwo. Dział obejmuje instalacje grzewcze i wentylacyjne, elektryczne, gazowe, wodne, instalowanie wind, dźwigów i ruchomych schodów, okien, drzwi itp.
72. Instalowanie i montaż zwykle obejmuje także usługi związane z rozruchem, tzn. wszelkie prace niezbędne w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń oraz podstawowe szkolenia personelu zajmującego się obsługą i konserwacją wspomnianych urządzeń. Pozostałe rodzaje szkoleń są klasyfikowane w dziale 80 Edukacja.
73. Prace instalacyjne, wykonywane jako usługi związane ze sprzedażą wyposażenia/sprzętu, stanowią działalność towarzyszącą (dodatkową, uzupełniającą) i są klasyfikowane w taki sam sposób jak działalność podstawowa. Przykładowo instalowanie domowego sprzętu elektrycznego **przez sprzedawcę** detalicznego, montaż lub instalowanie przeciwwłamaniowego systemu alarmowego, albo biurowej sieci telefonicznej przez wytwórcę tego sprzętu i na miejscu użytkowania tego sprzętu.

Konserwacja i naprawy

74. Jednostki, które zajmują się konserwacją i naprawą sprzętu/wyposażenia są klasyfikowane w tej samej klasie, co jednostki, wytwarzające ten sprzęt/wyposażenie, poza następującymi przypadkami:
- jednostki, które dokonują konserwacji lub naprawy pojazdów samochodowych i motocykli, są klasyfikowane odpowiednio w grupach 50.2 i 50.4;
 - jednostki, które dokonują napraw artykułów użytku osobistego i gospodarstwa domowego są klasyfikowane w grupie 52.7;
 - jednostki, które naprawiają komputery i sprzęt biurowy oraz zajmują się konserwacją tego sprzętu, są klasyfikowane w grupie 72.5,
 - jednostki, które zajmują się konserwacją lub naprawą palników piecowych i kotłów centralnego ogrzewania sklasyfikowane w podklasie 45.33.A.

SZCZEGÓLNE ZASADY KLASYFIKOWANIA WYBRANYCH SEKTORÓW; DEFINICJE**SEKCJA G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego**

75. W PKD handel obejmuje wszystkie jednostki, których główna działalność gospodarcza polega na kupowaniu wyrobów nadających się do transportu w celu ich sprzedaży. Zalicza się tu także działalność agentów pośredniczących między sprzedającymi wyroby a kupującymi. Takie wyroby są jedynie przedmiotem przeładunku i ewentualnie pakowania, nie są one w istotny sposób przekształcane.
76. Handel obejmuje nie tylko bezpośrednie transakcje handlowe pomiędzy dwiema stronami, ale także te, które są realizowane na zamówienie jednej lub większej ilości stron. Zasadnicze znaczenie ma jednak to, że podstawową działalnością powinna być działalność polegająca na zawieraniu transakcji

handlowych w zakresie towarów, które nie uległy zmianie większej, niż to ma miejsce zwykle u sprzedawcy.

77. "Typowe dla handlu" traktowanie towaru może polegać na sortowaniu, rozdzielaniu, mieszaniu, pakowaniu. Zasadnicze cechy towaru nie powinny być naruszone.
78. W handlu hurtowym występuje szereg dziedzin działalności gospodarczej, w których traktowanie towaru w sposób typowy dla handlu jest kwestią o zasadniczym znaczeniu. Typowym przykładem jest tu przepakowywanie towarów przed ich dostawą do sprzedawcy detalicznego
79. Zalicza się tu także usługi wspomagające sprzedaż towarów, takie jak dostawę i instalowanie sprzętu elektrycznego.
80. Magazynowanie w handlu ma miejsce wówczas, gdy jednostki sklasyfikowane w sekcji G mają swoje magazyny, w których magazynują swoje towary. Wykonywanie magazynowania towarów na zasadzie umowy, czyli magazynowanie na zlecenie jednostek handlowych - nie jest klasyfikowane w sekcji G lecz w sekcji I w klasie 63.12. "Magazynowanie i przechowywanie towarów".
81. Handel hurtowy komisowy (prowizyjny) oraz handel hurtowy na rachunek własny klasyfikowane są w jednym dziale. Klasy grupujące handel hurtowy komisowy tworzą jedną grupę (51.1), natomiast klasy dotyczące handlu hurtowego na własny rachunek znajdują się w sześciu grupach 51.2-51.7.

Oddzielny dział obejmuje handel detaliczny, przy czym wyróżnia się sześć grup związanych z różnymi aspektami handlu detalicznego i jedną dodatkową, obejmującą naprawy artykułów użytku osobistego i domowego.

Handel pojazdami samochodowymi oraz ich naprawy i konserwacja, a także detaliczna sprzedaż paliwa do pojazdów samochodowych tworzą dział 50.

Handel komisowy

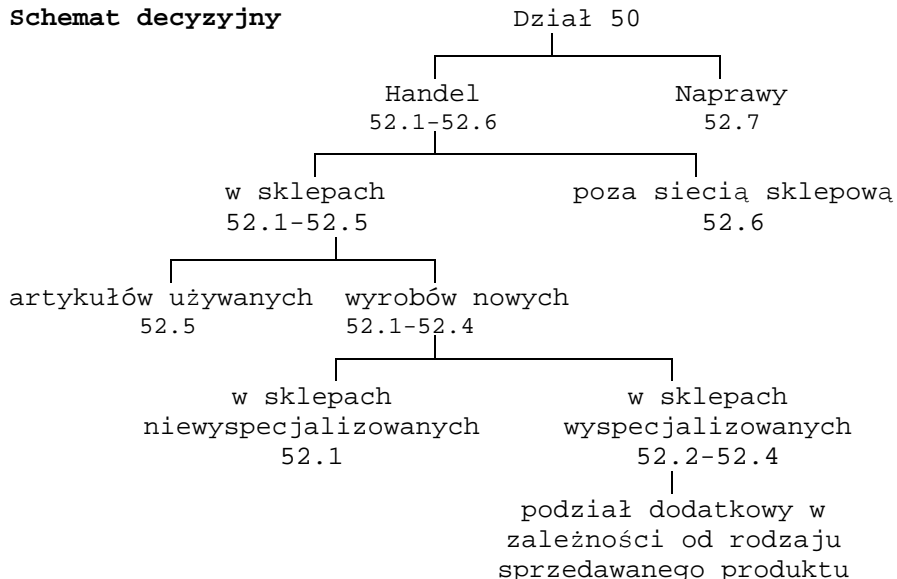
82. Grupa 51.1 „Sprzedaż hurtowa realizowana na zlecenie”- obejmuje wszystkie jednostki, których podstawowa działalność polega na handlu wyrobami na zlecenie strony trzeciej. Mogą to być agenci handlowi lub maklerzy, albo centrale zaopatrzenia lub zbytu prowadzące transakcje na rachunek strony trzeciej. Jednakże, należy zwrócić uwagę, że detaliczny handel komisowy nie jest oddzielnie klasyfikowany; mieści się on w odpowiednich klasach działu 52.

Handel hurtowy

83. Grupy handlu hurtowego obejmują wszystkie jednostki, których działalność gospodarcza polega na odsprzedaży towaru, we własnym imieniu, jednostkom handlu detalicznego, użytkownikom przemysłowym lub handlowym, profesjonalnym, korporacjom, instytucjom albo innym hurtownikom.
84. Jedynym kryterium klasyfikowania handlu hurtowego jest gama (różnorodność) produktów. Innych kryteriów (np. czy jest to handel hurtowy produktami krajowymi, pochodzącymi z importu czy eksportu) nie bierze się pod uwagę.

Handel detaliczny

85. Handel detaliczny generalnie nie obejmuje sprzedaży maszyn, ciągników, nawozów, np. dla rolników lub na potrzeby działalności gospodarczej. Sprzedaż środków produkcji zalicza się wyłącznie do sprzedaży hurtowej. Grupy 52.1 do 52.6 PKD, obejmujące sprzedaż detaliczną, dotyczą wszystkich jednostek, których działalność gospodarcza polega na sprzedaży towarów na rachunek własny lub strony trzeciej, głównie dla potrzeb gospodarstw domowych i dla użytku osobistego.
86. Handel detaliczny prowadzony jest zwykle w pomieszczeniu ogólnie dostępnym. Istnieją jednak inne formy sprzedaży detalicznej, takie jak sprzedaż korespondencyjna, przez telefon lub za pośrednictwem Internetu, handel z pojazdów o ruchomej lokalizacji oraz miejsc o tymczasowej lokalizacji lub z magazynów.
87. Handel detaliczny jest najpierw klasyfikowany według punktu sprzedaży (sprzedaż w sklepie: grupy 52.1 do 52.5; sprzedaż poza siecią sklepową: grupa 52.6). Sprzedaż detaliczna prowadzona poprzez sieć sklepową została podzielona na sprzedaż detaliczną artykułów nowych (grupy 52.1 do 52.4) i sprzedaż detaliczną artykułów używanych (grupa 52.5). W ramach sprzedaży detalicznej prowadzonej w sklepach artykułami nowymi wprowadzono podział na sprzedaż detaliczną prowadzoną w sklepach wyspecjalizowanych (grupy 52.2 do 52.4) i sprzedaż detaliczną prowadzoną w sklepach niewyspecjalizowanych (grupa 52.1). W ramach sprzedaży prowadzonej w sklepach wyspecjalizowanych dokonano podziału według rodzaju sprzedawanych produktów. Agregacje wyżej wymienionych grup powinny być traktowane jak poziomy dodatkowe do wykorzystania w przypadku stosowania metody „góra-dół” (metoda „góra-dół” opisana jest w rozdziale IV).

Schemat decyzyjny

88. W niniejszej klasyfikacji nie próbowano odzwierciedlać innych możliwych aspektów sprzedaży detalicznej, takich jak: rodzaj obsługi (tradycyjna, samoobsługa itp.), rynki zbytu obsługiwane przez służby ochotnicze lub centrale zaopatrzenia ani też wprowadzać rozróżnienia pomiędzy spółdzielniami a innymi rodzajami handlu detalicznego.
89. Jednostki, których podstawową działalnością, określoną wg. miernika wartości dodanej, jest bez wątpienia handel detaliczny prowadzony w sklepach zlokalizowanych w nieruchomościach, powinny być przypisane do jednej z klas od 52.11 do 52.50 oraz właściwych podklas. Po

określeniu rodzaju wyrobów sprzedawanych przez poszczególne jednostki, należy dalej klasyfikować według następujących zasad:

- a) jeżeli sprzedawane wyroby dotyczą towarów zawartych wyłącznie w jednej klasie/podklasie PKD, przypisywane są oczywiście tej klasie/podklasie.

Przykład:

Jednostka sprzedaje w swoim sklepie znajdującym się w budynku, jedynie napoje. Jednostka ta jest klasyfikowana w klasie 52.25 i w podklasie 52.25.Z,

- b) jeżeli sprzedawane wyroby obejmują towary należące do wielu klas/podklas PKD należy określić czy któraś z tych klas/podklas stanowi 50% lub więcej wartości dodanej. W takim przypadku jednostka powinna być klasyfikowana w tej klasie/podklasie.

Przykłady:

1) 52.41 - 20%
52.42 - 30%
52.43 - 50%

2) 52.21 - 10%
52.24 - 10%
52.25 - 10%
52.33 - 15%
52.41 - 55%

klasa: 52.43

podklasa: 52.43.Z

klasa: 52.41

podklasa: 52.41.Z

- c) jeżeli sprzedawane wyroby obejmują towary należące do wielu klas/podklas PKD, a udział żadnej z nich nie wynosi 50% lub więcej, dla określenia klasy/podklasy konieczna jest dalsza analiza. Wówczas należy zastosować metodę „górze-dół” z uwzględnieniem wcześniej wspomnianych poziomów dodatkowych (patrz pkt. 88)

Przykłady:

1) 52.42 - 25%
52.43 - 10%
52.50 - 40%
52.62 - 25%

2) 52.42 - 15%
52.43 - 20%
52.50 - 25%
52.62 - 40%

3) 52.42 - 5%
52.43 - 10%
52.50 - 40%
52.62 - 45%

Klasa: 52.50
podklasa: 52.50.Z

Klasa: 52.43
podklasa: 52.43.Z

Klasa: 52.50
podklasa: 52.50.Z;

Wybór pomiędzy sprzedażą detaliczną prowadzoną w sklepach wyspecjalizowanych (52.2-52.4) i sprzedażą detaliczną prowadzoną w sklepach niewyspecjalizowanych (52.1) zależy od liczby klas/podklas PKD, których on dotyczy, niezależnie od jego wagi na poziomie grup.

- d) jeżeli sprzedawane wyroby obejmują towary należące do maksimum czterech klas/podklas PKD z grup: 52.2 lub 52.3 lub 52.4 oraz udział żadnej z klas/podklas nie wynosi 50% lub więcej, ale każda stanowi powyżej 5% wartości dodanej – wówczas należy wziąć pod uwagę handel w sklepach wyspecjalizowanych. Wystarczy określić działalność podstawową na podstawie wartości dodanej. Określenie głównego rodzaju działalności następuje poprzez wskazanie najpierw głównej grupy, a następnie klasy w ramach tej grupy oraz podklasy w ramach klasy.

Przykłady:

1)	52.21 - 30%	2)	52.21 - 30%	3)	52.21 - 20%
	52.22 - 5%		52.22 - 15%		52.22 - 5%
	52.31 - 45%		52.31 - 40%		52.31 - 35%
	52.43 - 20%		52.43 - 15%		52.43 - 40%
	Klasa: 52.31		Klasa: 52.21		Klasa: 52.43
	podklasa: 52.31.Z		podklasa: 52.21.Z		podklasa: 52.43.Z;

- e) jeżeli sprzedawane przez jednostkę wyroby obejmują towary należące do pięciu lub większej liczby klas z grup: 52.2, 52.3 i 52.4, ale udział żadnej z nich nie wynosi 50% lub więcej, przy czym każda z nich stanowi ponad 5% wartości dodanej, jednostkę tą należy traktować jako prowadzącą sprzedaż w sklepie niewyspecjalizowanym i zaklasyfikować do grupy 52.1. Jeżeli żywność, napoje i wyroby tytoniowe stanowią przynajmniej 35% wartości dodanej, właściwą klasą PKD jest 52.11 i podklasa 52.11.Z. We wszystkich pozostałych przypadkach powinna to być klasa 52.12 i podklasa 52.12.Z.

Przykłady:

1)	52.21 - 5%	2)	52.21 - 20%	3)	52.21 - 5%
	52.22 - 10%		52.22 - 15%		52.22 - 5%
	52.31 - 15%		52.31 - 10%		52.31 - 40%
	52.33 - 25%		52.33 - 10%		52.33 - 40%
	52.44 - 45%		52.44 - 45%		52.44 - 10%
	Klasa: 52.12		Klasa: 52.11		Klasa: 52.12
	podklasa: 52.12.Z		podklasa: 52.11.Z		podklasa: 52.12.Z

UWAGA: Zasady klasyfikowania zawsze opierają się na sprzedaży detalicznej danej jednostki organizacyjnej. Jeżeli poza handlem detalicznym jednostka wykonuje działalności drugorzędne, które polegają także na świadczeniu usług lub wytwarzaniu wyrobów, klasyfikacja jednostki do właściwej klasy i podklasy działu 52 jest określana tylko przez udział procentowy jej sprzedaży detalicznej.

Sekcja L: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne

90. Kryteria klasyfikacji stosowane w sektorze prywatnym są przez analogię wykorzystywane także w odniesieniu do organów administracji publicznej. W konsekwencji nie wszystkie te organy są klasyfikowane w Sekcji L. Działalności prowadzone na poziomach: krajowym, regionalnym lub lokalnym, które występują w innych PKD, są klasyfikowane we właściwej sekcji, np. szkolnictwo klasyfikowane jest w Sekcji M; ochrona zdrowia i opieka społeczna w Sekcji N. W nawiązaniu do powyższego instytucje szkolnictwa wyższego administrowane przez centralną lub terenową administrację publiczną klasyfikowane są w klasie 80.30 i we właściwej podklasie, podczas gdy szpitale w ten sam sposób administrowane, zaklasyfikowane są w klasie 85.11 i podklasie 85.11.Z.

Dział 95 Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników

91. Klasa 95.00 i podklasa 95.00.Z obejmuje jedynie działalność gospodarstw domowych zatrudniających pracowników (pomoc domową). Włączenie tego rodzaju działalności do PKD wynika z potrzeb rachunków narodowych, traktujących tego rodzaju działalność jako produkcję, a

także na potrzeby pewnych badań ankietowych. Sami pracownicy zatrudniani w gospodarstwach domowych nie są klasyfikowani w klasie 95.00 ani w podklasie 95.00.Z.

Działy: 96 Gospodarstwa domowe produkujące wyroby na własne potrzeby i 97 Gospodarstwa domowe świadczące usługi na własne potrzeby

92. W związku ze zmianami wprowadzonymi do klasyfikacji ISIC Rev. 3.1, do NACE Rev. 1.1, a tym samym do PKD, wprowadzone zostały dwa nowe działy: 96 „Gospodarstwa domowe produkujące wyroby na własne potrzeby” i 97 „Gospodarstwa domowe świadczące usługi na własne potrzeby”. Działy te zostały wprowadzone w celu ujęcia całości działalności produkcyjnej, włączając działalność wykonywaną wyłącznie przez gospodarstwa domowe na użytek własny. Działy te nie zostały więc stworzone dla potrzeb statystyki przedsiębiorstw, ale w celu gromadzenia danych dotyczących działalności gospodarstw domowych i działalności związanej z utrzymaniem.

Rozdział V

Zmiany w działalności jednostek

93. Jednostki często zmieniają swoją główną działalność albo w sposób natychmiastowy albo stopniowo przez dłuższy okres czasu. Działalność główna może się zmieniać w ciągu roku w okresie czasu od jednego terminu sprawozdawczego do następnego. Może to być związane z czynnikiem sezonowego lub wynikiem decyzji zarządu przedsiębiorstwa o zmianie profilu produkcji. W każdym przypadku, zmiana ta będzie miała dość szybki wpływ na bilans wyników z działalności. Zmiana w profilu produkcji lub sprzedaży może odbywać się też stopniowo, przez kilka lat. Wszystkie te przypadki powodują zmiany w zaklasyfikowaniu jednostek. Zbyt częste zmiany zniekształcają dane statystyczne, których interpretacja staje się w najwyższym stopniu utrudniona.
94. Aby uniknąć zbyt częstych zmian, konieczne jest stosowanie **"zasady stabilności"**, zapobiegającej pojawianiu się (w demografii ekonomicznej przedsiębiorstw) istotnych zmian będących tylko artefaktem statystycznym. Zgodnie z przyjętą zasadą, aby zmiana zaklasyfikowania stała się możliwa, przez dwa lata działalność drugorzędna powinna przeważać nad działalnością, do której jednostka została przypisana.
95. **Zmiany w klasyfikacji jednostek dla celów badań statystycznych są robione nie częściej niż raz na rok, albo w ustalonym terminie, albo w momencie, w którym informacja staje się dostępna.** Częstsze zmiany prowadziłyby w rezultacie do niespójności danych statystycznych: krótkoterminowych (miesięcznych i kwartalnych) oraz długoterminowych.

Rozdział VI

Słowniczek

96. Słowniczek definiuje w sposób szczegółowy niektóre terminy stosowane w PKD w celu ułatwienia użytkownikom ich poprawnej interpretacji.
97. **Maszyny i urządzenia użytku osobistego i domowego** - sprzęt i wyposażenie przeznaczone głównie do użytku w gospodarstwach domowych, np. pralki domowe.

98. **Maszyny i urządzenia przemysłowe** - wyposażenie i sprzęt oraz maszyny przeznaczone głównie do użytku w lokalach niebędących gospodarstwem domowym, jako wyposażenie zakładów produkcyjnych, fabryk np. obrabiarki, urządzenia mechaniczne i maszyny piorące stosowane w pralniach.
99. **Działalność produkcyjna** - wszelkie rodzaje działalności objęte Sekcją D, zarówno przemysł rękodzielniczy, jak i prowadzenie działalności na wielką skalę.
100. **Produkt** (wyrób lub usługa)- wynik (efekt) działalności gospodarczej.
101. **Produkt końcowy (gotowy)** - produkt, dla którego zakończono proces przetwarzania.

Uwaga: Jest to definicja stosowana w niniejszych objaśnieniach; w innym kontekście termin ten może mieć inne znaczenie.

102. **Półprodukt** - produkt niegotowy, który jest już w pewnym stopniu wytworzony ale wymaga dalszego przetwarzania lub obróbki zanim stanie się gotowy do użytku. Półprodukty mogą być sprzedawane innym producentom do dalszego przetwarzania.
Typowym przykładem półproduktów są surowe odlewy metalowe sprzedawane w celu obróbki końcowej przez innego producenta.
103. **Przetwarzanie** - proces, który zmienia surowce, półprodukty lub produkty w celu otrzymania nowych produktów. Zmiany te mogą dotyczyć ich natury, składu lub formy.
104. **Obróbka** - proces, który jest wykonywany jako kolejny etap procesu produkcyjnego o charakterze zabezpieczającym i konserwacyjnym, powiększającym wartość użytkową wyrobów, nadającym określone cechy itp.
Przykładem jest obróbka płodów rolnych, obróbka drewna, metali i odpadów (recykling).
105. Wartość **dodana** stanowi różnicę pomiędzy przychodami jednostki a kosztami ich uzyskania.
106. Działalność **rynkowa i pozarynkowa** - rozróżnienie pomiędzy działalnością rynkową a pozarynkową nie stanowi kryterium klasyfikacyjnego. Istnieją klasy obejmujące działalność pozarynkową (w zakresie działu 75) a także klasy obejmujące zarówno działalność rynkową jak i pozarynkową.